

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 643/2021 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om Finlands beredskap inför en hybridoperation vid sina gränser

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 643/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Sanna Antikainen /saf:

Kan regeringen bedöma varför Finland enligt uppgifter i massmedierna är en annan huvuddestination för migranter som försöker ta sig in i EU-området och vad ämnar regeringen göra för att minska Finlands attraktivitet,

vilken är Finlands ståndpunkt på EU-nivå om man inom EU vill begränsa sökandet av asyl i uppenbara och klara hybridpåverkningssituationer,

står regeringen sida vid sida med Polen och kommer den att uttrycka sitt tydliga stöd för Polens åtgärder vid landets gränser,

är regeringen medveten om de påståenden som framförts i massmedierna om eventuella sabotörer som Vitryssland har utbildat och som försöker ta sig in i EU-området och hur ämnar man på ett tillförlitligt sätt säkerställa bakgrunden till dem som försöker ta sig in i landet,

varför avvisas inte asylsökande som kommer från ett säkert land i regel vid gränsen eller återvänds till det land de kommer ifrån,

varför tas personer som väntar på återvändande inte i regel i förvar tills processen för återvändande har genomförts och personen har lämnat landet/återvänt till utrese-landet,

vilka lagstiftningsåtgärder ämnar regeringen vidta för att förhindra att en motsvarande hybridoperation som utnyttjar olagliga invandrare som vapen upprepas vid Finlands gränser och

har regeringen viljan att bygga ett stängsel eller andra fysiska gränshinder om motsvarande scenario skulle äga rum vid Finlands gränser?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Den tyska tidningen Die Welt publicerade den 11 november 2021 en artikel om destinationsländerna för invandrare som söker sig till EU-området via Vitryssland. I artikeln nämndes EU-kommissionens interna konfidentiella dokument som informationskälla. Enligt Gränsbevakningsväsendets internationella informationsutbyte och egen informationsinhämtning är Finland ett av målen för invandrare som söker sig från Vitryssland till EU-området, men inte huvuddestinationen. Vid gränsen mellan Tyskland och Polen har man sedan augusti gripit nästan 10 000 invandrare som anlänt till EU-området via Vitryssland. Fram till mitten av november har 35 invandrare som anlänt till EU-området via Vitryssland anlänt själv eller via arrangemang olagligt till Finland. Av dessa har 24 sökt asyl. Situationen vid Tysklands gränser är således helt annorlunda än den vid Finlands gränser.

Att använda invandrarna som instrument för att främja politiska syften är entydigt förkastligt. Det är fråga om en gemensam utmaning för alla EU-medlemsstater som kräver gemensamma lösningar som fungerar. Finland anser att det är viktigt att EU överväger att utveckla befintliga operativa, rättsliga, diplomatiska och ekonomiska verktyg, dra nytta av partnerskap och intensifiera det internationella samarbetet för att ta itu med fenomenet med respekt för den internationella rättens skyldigheter samt de grundläggande och mänskliga rättigheterna. Finlands ståndpunkt utformas alltid i relation till varje kommissionsförslag. Beslut om Finlands EU-politiska riktlinjer fattas under statsministerns ledning i regeringens EU-ministerutskott. Riksdagen fastställer Finlands ståndpunkt i de frågor som hör till riksdagens behörighet. Dessa är lagstiftning, betydande finansieringslösningar och viktiga utrikesärenden. Dessutom ger statsrådet riksdagen information och hör riksdagen även om andra förslag som behandlas inom unionen.

Tillsammans med andra EU-länder har Finland vid flera tillfällen bestämt fördömt att Vitryssland har riktat olaglig inresa till Lettland, Litauen och Polen i syfte att rubba dessa länders inre säkerhet och allmänna ordning. Finland kan stödja andra EU-medlemsstater till exempel i att effektivisera övervakningen av de yttre gränserna eller ta emot asylsökande och i behandlingen av asylansökningar genom operativt stöd som samordnas av Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex eller Europeiska stödkontoret för asylfrågor EASO. Hittills har Polen inte begärt sådant stöd från EU. Om Polen skulle begära stöd via EU-byråerna eller bilateralt, bedömer Finland möjligheterna att ge det begärda stödet till Polen.

Enligt myndigheternas bedömning påverkar situationen vid gränsen mellan Vitryssland och EU för närvarande inte direkt Finlands nationella säkerhet. Enligt Skyddspolisens bedömning är hotet om terrorism i Finland på nivå två på en skala med fyra nivåer, det vill säga förhöjt. Enligt bedömningen har hotet om högerextrem terrorism ökat och hotet om radikal islamistisk terrorism har hållits på tidigare nivå. I Finland grundar sig bekämpningen av terrorism på samarbete mellan alla myndigheter och samhällsaktörer. Med hjälp av multilateralt samarbete strävar Finland efter att minska terroristiska aktörers verksamhetsförutsättningar. Utöver detta förbättrar en tydlig ansvarsfördelning mellan de nationella myndigheterna terrorismbekämpningens effektivitet som en

helhet. Man strävar efter att förebygga, avslöja och förhindra terrorism som riktar sig mot Finland eller dess medborgare genom omfattande underrättelse, analys av information och observationer, undersökningsåtgärder samt nationellt och internationellt samarbete.

Finland är skyldigt att ta emot och behandla en ansökan om internationellt skydd som gjorts vid dess gräns eller transitområde. Sökanden har rätt att vistas i Finland medan ansökan behandlas. I början av behandlingen av ansökan utreds vilken stat som ansvarar för behandlingen. Ansökan kan avvisas om någon annan EU-medlemsstat ansvarar för behandlingen av ansökan på basis av förordningen om bestämmandet av den ansvariga staten (s.k. Dublinförfarandet). I så fall överförs sökanden till den ansvariga medlemsstaten. Om Finland ansvarar för behandlingen av ansökan, behandlas ansökan i Finland. I asylförfarandet beaktas all utredning som lagts fram i ärendet i sin helhet. I förfarandet beaktas också grunderna för att låta bli att pröva ansökan i Finland. Ansökan behöver inte prövas, om sökanden har kommit från ett säkert land där han eller hon redan har fått eller kunde ha fått internationellt skydd. Om så är fallet fattas beslut om avvisning till staten i fråga.

Alla utlänningar som väntar på återvändande tas inte i förvar. Föresättningsreglerna för tagande i förvar av personer som ska avlägsnas ur landet definieras i det så kallade återvändandedirektivet (2008/115/EG) som gäller återvändande av personer som vistas olagligt i ett land i Europeiska unionen. Direktivet innehåller bestämmelser om bland annat föresättningsreglerna för tagande i förvar, rättsskyddet för den som tagits i förvar och maximitiden för hållande i förvar. Enligt återvändandedirektivet kan en person tas i förvar endast på basis av en individuell bedömning och om andra mindre ingripande alternativa metoder inte kan tillämpas på ett effektivt sätt. Förvarets varaktighet ska vara proportionerlig och förvaret ska upphöra genast när grunden för tagandet i förvar har upphört att gälla. Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har också i sin rättspraxis konstaterat att tagande i förvar endast är tillåtet så länge åtgärderna för avlägsnande ur landet pågår och förvaret ska upphöra om det inte längre finns en realistisk möjlighet att avlägsna personen. Europeiska unionens domstol har i sin egen beslutspraxis hållit samma linje som Europadomstolen. Den har i sin avgörandep Praxis klart och tydligt konstaterat att tagande i förvar enligt återvändandedirektivet inte längre är motiverat och att personen ska friges omedelbart när det framgår att det på grund av rättsliga eller andra aspekter inte längre finns en rimlig möjlighet att verkställa avlägsnandet ur landet. Bestämmelserna om tagande i förvar i utlänningslagen är och ska överensstämma med direktivet. Enligt utlänningslagen kan en person tas i förvar för att bereda eller säkerställa verkställigheten av ett beslut om att han eller hon ska avlägsnas ur landet., om de övriga föresättningsreglerna för tagande i förvar uppfylls. När beslut om tagande i förvar fattas beaktas alltid de personliga förhållandena för den som tas i förvar. Beslut om tagande i förvar fattas av polisen eller en gränsbevakare, varefter ärendet ännu behandlas i tingsrätten.

Finlands nationella beredskap för hybridpåverkan och massinvandring och för att bekämpa dessa är på god nivå. Ministerierna och myndigheterna har under de senaste åren utvecklat sin bered-

skap för massinvandring och intensifierat sitt samarbete för att identifiera och bekämpa hybridpåverkan. Ett lyckat genomförande av åtgärderna förutsätter dock också att myndigheternas resurser tryggas, en aktuell lägesbild och god framförhållning.

Det är möjligt att svara på störningar under normala förhållanden och allvarliga störningssituationer genom gällande lagstiftning. Även om största delen av befogenheterna för att reagera på dem redan finns att tillgå, måste man för att hantera framtida utmaningar säkerställa att Finland har ett tillräckligt brett urval av metoder för att kunna reagera på ett förebyggande, proportionerligt och effektivt sätt på kriser som inträffar av olika orsaker även i överraskande situationer.

Inrikesministeriet har den 24 november 2021 tillsatt ett projekt för att bedöma eventuella behov att ändra lagstiftningen med tanke på beredskapen för situationer där migration utnyttjas som ett verktyg för hybridpåverkan. I projektet bedöms hur man genom gällande lagstiftning kan förbereda sig för och reagera på sådan hybridpåverkan samt eventuella behov att ändra lagstiftningen inom inrikesministeriets förvaltningsområde. I projektet granskas särskilt utlänningslagen (301/2004), lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) och gränsbevakningslagen (578/2005). Dessutom bedöms regleringen av handräckning mellan myndigheterna. Arbetsgruppen lägger fram sitt förslag till nödvändiga lagändringar, varefter avsikten är att ändringarna bereds vid inrikesministeriet utan dröjsmål. Projektets mandattid löper ut den 21 januari 2022.

Hanteringen av situationer med massinvandring ska beaktas även i bedömningen av behovet av att ändra beredskapslagen. Förmågan att reagera på fientliga påtryckningar vid de yttre gränserna ligger också starkt i EU:s intresse, så beslutet om verksamhetsmodellen och regleringen borde i sista hand fattas på EU-nivå.

På grund av gränsens längd är det inte kostnadseffektivt att resa stängsel på ett heltäckande sätt längs hela Finlands östgräns. Vid östgränsen finns det dock riktningar och områden där man också kan överväga att bygga ett fysiskt stängsel som stöd för den verksamhet för vilken Gränsbevakningsväsendet har befogenheter. Enligt vad man sett i Polen och Baltikum skulle en kostnadseffektiv användning av ett fysiskt stängsel förutsätta ändringar även i gränsmyndigheternas befogenheter och taktik. Även i bästa fall skulle ett fysiskt stängsel endast utgöra en del av lösningen. En effektiv gränskontroll kräver balanserade resurser, infrastruktur, befogenheter och taktik.

Helsingfors 8.12.2021

Inrikesminister Krista Mikkonen